

Bed at giøre Oerflag over Beføstningerne ved denne Art Foretagender maa man vogte sig for, ikke at anslaae disse for laet. I Almindelighed kan man antage, at ved Fastlandets Priser for Arbeidet og for Korne vil en Tønde Lands Draining komme paa 22 til 48 Rbd., saa at Omfostningerne ville i Giennemsnit udgiøre c. 35 Rbd.

III.

(Af Proprietair Valentiner til Gjeddesdal).

Da i denne Tid mange danske Landmænd begynde at drainere Jorden, vil ethvert Bidrag hentet fra den praktiske Udførelse være veiledende; det er derfor at nedenstaaende Bemærkninger, indhentede paa en Reise igjennem Holsteen og Slesvig, offentliggjøres, da de formentlig indeholde Momenter, som ville interessere dem, der allerede have udført eller ville udføre denne vigtige Forbedring.

I Omegnen af Kiel findes flere Steder Koraflødnings, i større Maalestok, som jeg vil omtale i den Orden jeg saae dem, foruden mange mindre Anlæg, som tillige angive den Dygtighed og Sagkundskab, hvormed de vare anlagte.

Forst besøgte jeg et Sted, hvor der iaar var draineret circa 80 Tdr. Land, men her vare Korne kun lagte, i sibe Steder omtrent ligesom Brakgrøfterne, og skjøndt man vilde holde en Dybde af $1\frac{1}{2}$ Alen, var

Bandsaldet ei stærkere, end at Rørene paa flere lave Steder neppe laae 1 Alen dybt, netop hvor der trængtes mest til Båndafledning; hvor der fandtes Sand i Bunden, blev denne fyldt ud med Leer, og Rørenes Sammenføininger bleve belagte med en Leerklump. Alle Grøfter saavel smaa som store bleve tildækkede, saaledes at alt Vandet maatte søge sit Afløb igjennem Rørene. Hvor der fandtes Bændinger, Mosehuller og Mergelgrave, blev Vandet samlet i en Tønde som Udløbspunkt for et Rør, og alle Udløb af Rørene vare Trærender, 4 à 5 Alen lange, i hvis Ende fandtes en Fletning af Messingtraad.

Derpaa kom jeg til en anden stor Gaard, hvor der i Sommer var draineret en Brakmark paa 70 à 80 Tdr. Vand. Denne Drainering var udført med megen Flid og Omsigt over hele Terrainet til op over Bakkerne i en Dybde af $1\frac{1}{2}$ Alen og noget dybere; alle baade smaa og store Grøfter vare tildækkede; dog havde man ladet et Par Hovedløb staae aabne for oven til Ovenvandets Afløb, saaledes at Hovedrøret løb i samme Grøft og var tildækket med $\frac{1}{2}$ Alen Leer, en Foranstaltning, som man vil fortryde, da Vinterfugtigheden vil opløse Leret og Ovenvandet styrte ned i Røret og forstoppe samme. Dgsaa her endte alle Hovedløb i Trærender, der bestode af Bjælker, som vare igjennemsaugede efter Længden, udhulede og sammenføiede igjen. Paa denne Gaard gif man med Rørene uden om Bændinger og Mergelgrave, som kun ved Filtrering affatte deres Vand. Paa begge nævnte Steder laae Hovedrørene ikke dybere, end de

smaa Rør, men i Niveau, hvilket jeg anseer for en stor Feil.

Da der først er draineret paa begge Steder i 2 Aar, kan der naturligviis ikke endnu være Tale om Resultater.

Men tilsidst besøgte jeg Hr. W., som eier See-kamp, et Gods i Nærheden af Frederiksborg i Dänischem-Bold. Hos denne tænkende Landmand tilbragte jeg de interessanteste Timer, som en landoekonomist Samtale, forbunden med Jagttagelse paa Stedet, kan give, og jeg skal forsøge med saa Drd at meddele et Omrids af hans Methode, der formodentlig vil være oplysende for dem, der ere bekendte med Draineringen. Denne tænkende, belæste, praktiske Landmand har udført Drainsystemet i dets hele Udstrækning allerede i 12 Aar, og jeg traf ham i en Brakmark, hvor han netop omgjorde en Drainering, der i de første Aar var udført usuldfommen med halvrunde Tegls og slagne Steen, hvilket siden fandtes urigtigt; da Hr. W. med Opmærksomhed havde fulgt Englands Forbillede og anvendt det Bedste, kunde og vilde han meddele mig de Erfaringer han havde gjort, og bemærke de Feil, han i Førstningen havde begaaet. I Førstningen lagte han som sagt Huultegl og dækkede dem med slagne Steen, Halm, Tang, men fandt snart, at netop disse Gjenstande foranledige Forstopningen af Rørene; siden den Tid anvender han kun runde Rør af $1\frac{1}{4}$ à $1\frac{1}{2}$ Tomme til de smaae Rør, som samles i 3 Tom. og hvor det behøves, i 4—5—6 Tom. Rør. Nu var hele Terrainet, 4 à 500 Tdr. Land, belagt med

Rør i en Dybde af $1\frac{1}{2}$ à $1\frac{3}{4}$ Alen og 16 til 30 Alens Afstand, og kun tilbage at samle dem enkelte Steder endnu i 6 à 12 Tom. større Afløb. Her vare samtlige Grøfter dækkede og Hr. W. forsikrede mig, at Vinterfugtigheden, skjøndt Jordsmønnet er meget leret, forsvinder efterhaanden; han anvender allene runde Rør uden Muffe og uden Ringe, og Erfaringen havde hos ham aldeles godtgjort deres Tilstrækkelighed; ligesom jeg kan bevidne, at hans Vintersæd og Kaps ved deres frodige og ligelige Vært stadfæstede hans Udsagn. Meget interessant var det mig, at see Maaden, hvorpaa han gaaer uden om aabent Vand (Bandinger, Mergelgrave, Mosehuller); han lader nemlig paa begge Sider de bedækkede Grøfter løbe forbi i en passende Afstand og anbringer i dette Mellemrum et Gruuslag indtil Rørene i den Høide, hvori han vil holde Vandet, hvorigjennem Vandet bortfiltreres; ligesom han aldrig lader rindende Vand løbe igjennem Rør, fordi det Vand, der har staaet for Luften, medfører vegetabiliske Stoffer, som afsætte sig i Rørene og efterhaanden opfylde dem. Her sættes ingen Rist eller andet Forsvar i Enden af Hovedløbene, da efter W.s Erfaring Vandet har en saadan Magt, at det bortfører enhver Gjenstand, som lægger sig for, t. Ex. en Mængde Frøer, der om Vinteren fryse derind, og aldrig nogensinde have runde Rør forstoppet sig, naar de ere lagte med Omhu. Kun een Gang fandtes en Forstopning og da W. bebreidede Opsynsmanden hans Uopmærksomhed, paaastod denne, at Alt havde været i Orden; men ved Opgravningen fandtes det at paa et

Sted, hvor flere Rør falde sammen i et større Løb, havde Dpshynsmanden af Forseelse endnu sat smaa Rør ind istedetfor større, og da Manglen blev afhjulpen, løb ogsaa Vandet stadigt.

Hos B. ligge Hovedrørene saa meget lavere end de smaa Rør, at de sidste kunne udgyde deres Vand foroven i de større Rør.

Ogsaa her havde han tidligere ladet Hovedløbene lægge i Bunden paa aabne Grøfter og altsaa kun havt $\frac{1}{2}$ Alen Leer over Rørene, som ved forrige Gaard fortalt, men naturligtviis fundet, at Leeret opløstes i stærkt Tøløb og Dvenvandet styrtebe i Hovedrøret som derved ødelagtes. Nu saae jeg derfor paa et Sted, hvor det aabne Vandløb ei kunde undværes, fordi det førte Vandet fra en By igjennem hans Mark, at han lagde et Hovedrør langs med og dybere end den aabne Grøft og lod hvert Band gaae sin egen Wei.

Alle Grøfter bleve gravebe med almindelige Spaader, fordi man ei endnu kjendte de smalle engelske Drainspaader, der dog formentlig frembyde flere Fordele. Til at fylde Grøfterne igjen havde B. opfundet en egen Sluffemaskine, bestaaende af en $2\frac{1}{2}$ Alen lang Klods, som med en kort og en lang Kjæde trækkes langs med Grøften, saaledes at den løse Jord falder ned igjen, hvilket er meget efterlignelsesværdigt.

Angaaende Beføstningen ved disse Anlæg vare begge de sidste Herrer enige i, at hver Tønde Land kom til at koste 16 à 20 Rbd. Rørene vare som de her brugelige og kun lidet bedre Kjob, men kunde ei

faaes i den Mængde, hvori de nu forlanges, maatte derfor for en stor Deel hentes fra Marssen.

Hr. W. vilde nu samle mange Løb i et Hovedløb af 12 Tom. Diameter, som jeg ikke vil beskrive, da min Hensigt ikke er, at beskrive Auldsbrug eller bestemte Foretagender, men kun at ville gjøre danske Landmænd opmærksomme paa, at der i Nærheden af os, under samme climatiske og oekonomiske Forhold, hvorunder vi leve, og indenfor de Grændser, der staae enhver Landmand aabne at kunne besøge med ringe Beføstning, gives Drain-Anlæg, gamle nok, til at give en ved Erfaring stadfæstet og begrundet Anskuelse af Systemets Anvendelighed og Fordeel under vore landoekonomiske Forhold. Da jeg naturligviis kun skriver disse Linier for dem, der forudsættes at være allerede bekendte med Draineringen, har jeg blot fremhævet enkelte Momenter, som forekom mig interessante, overladende til Enhver, selv at see og høre og benytte vore Naboers Erfaringer, overbevist om, at enhver Landmand, som har seet et saadant Anlæg, meget let selv kan udføre det med ringe Veiledning, og med samme Beføstning, som jeg har omtalt.

Der gives i de samme Egne endnu flere meget vel udførte Drain-Anlæg, som jeg dog ikke selv har seet, fordi Hensigten med min Reise tilfulde var opnaaet ved det, som jeg paa flere Steder havde seet.

Gjeddesdal, i Juli 1852.